

gemeente
HEEZE-LEENDE

KADERNOTA

2026-2029

Inhoud

1. Algemeen	1
<i>Aanbieding Kadernota 2026-2029</i>	1
<i>Leeswijzer</i>	3
2. Financieel perspectief 2026-2029	4
3. Autonome ontwikkelingen	5
<i>Technische richtlijnen</i>	6
<i>Algemene uitkering uit het gemeentefonds</i>	6
4. Beleidsontwikkelingen	7
<i>Programma 1: Dienstverlening en bestuur</i>	7
<i>Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren</i>	9
<i>Programma 3: Samen leven en participeren</i>	11
<i>Overige ontwikkelingen</i>	14

1. Algemeen

Aanbieding Kadernota 2026-2029

Geachte raadsleden,

Voor u ligt de kadernota 2026-2029. Deze kadernota is de voorbereiding op de begroting 2026-2029 die in november voorgelegd wordt om vastgesteld te worden. 2026 is het jaar van de volgende gemeenteraadsverkiezingen. Uitgangspunt is een beleidsame kadernota. De financiële ruimte is voor 2026 beperkt. Daarom is een aantal uitgangspunten en kaders gehanteerd bij het opstellen van deze kadernota:

- Focus op realisatie en afronding raadsprogramma/ college uitvoeringsprogramma
- Voorstellen in de kadernota voldoen aan bestuurlijke visie 2030 en Omgevingsvisie 2040
- Autonome ontwikkelingen en vervangingsinvesteringen gaan vóór op intensivering van bestaand beleid en nieuw beleid
- Voorstellen in deze kadernota voldoen aan de volgende criteria:
 - Autonome ontwikkelingen (wet- en regelgeving, indexering, effecten jaarrekening)
 - Ontwikkelingen uitvoering bestaand beleid
 - Onderwerpen die in begroting 2024 & 2025 zijn opgenomen en doorlopen in 2026
 - Nieuwe ambities worden gedekt binnen het betreffende programma
 - Ook is gekeken naar verlagen of temporiseren van ambities (exploitatie en investeringen)
 - Voorstellen in deze kadernota zijn haalbaar, specifiek, concreet, realistisch en uitvoerbaar.

Ook is doorgepakt met het verfijnen van het huidige investeringsplan en een realistisch tijdspad daarbij. Investeringsplan hebben immers impact op de financieringsbehoefte, rente en beland hiermee in het begrotingssaldo. De uitkomst van dit proces kunt u bij de begroting 2026-2029 verwachten.

Tijdens het opstellen van de Kadernota 2026 was er nog geen duidelijkheid over een mogelijke compensatie die de gemeenten zouden ontvangen om de meerjarige tekorten op te vangen. Er werd vanuit twee sporen op een compensatie gehoopt:

- Stijgende kosten jeugdzorg; in het adviesrapport van de deskundigencommissie hervormingsagenda jeugd (Commissie Van Ark) zijn aanbevelingen gedaan over de compensatie aan gemeenten voor de stijgende kosten van jeugdzorg.
- Korting algemene uitkering; door de korting die is verwerkt in de algemene uitkering blijken gemeenten niet meer in staat om hun taken uit te voeren zonder ingrijpende maatregelen met maatschappelijke effecten.

De VNG heeft de afgelopen periode stevig gelobbyd voor compensatie van alle gemeenten. Er zijn diverse gesprekken gevoerd in Den Haag waarbij de kern van de gesprekken was dat gemeenten de afgelopen jaren diverse taken in medebewind zijn gaan uitvoeren zonder dat daar de passende middelen voor zijn overgeheveld. Dat gaat ten koste van lokale ontwikkelingen.

In april zijn de resultaten van de Voorjaarsnota van het kabinet bekendgemaakt. Deze nota bevat middelen om gemeenten financieel te ondersteunen, zowel voor jeugdzorg als voor het ravijnjaar. Vooruitlopend op de meicirculaire 2025 zijn er bedragen genoemd en doorgerekend. Deze hebben we al verwerkt in deze Kadernota, omdat het financiële beeld hierdoor aanzienlijk is veranderd.

Wat dit jaar uniek maakt, is dat we nu al min of meer weten wat de inhoud van de meicirculaire zal zijn. De cijfers die we nu presenteren zullen niet veel afwijken van de definitieve cijfers in de meicirculaire, die we begin juni verwachten. Voorheen veranderde de financiële bandbreedte vaak fors door de cijfers van de meicirculaire, maar dat zal dit jaar dus niet het geval zijn. Het zijn echter nog wel indicatieve bedragen en in de meicirculaire 2025 worden de definitieve bedragen opgenomen. Uit het huidige financiële beeld blijkt dat er compensatie voor jeugdzorg is voor de jaren 2026 en 2027, maar deze vervalt weer volledig in 2028. Hierdoor verschuift het Ravijnjaar van 2026 naar 2028. De compensatie van het rijk is ontoereikend om te komen tot een sluitende begroting.

Een nadere toelichting op het verloop van het begrotingssaldo treft u onder 'Financieel perspectief 2026-2029' aan.

Na het vaststellen van deze kadernota zal het proces worden vervolgd om te komen tot de begroting 2026-2029. Dit betreft zoals aangegeven o.a. het actualiseren van meerjaren investeringsplan maar ook de begrotingscijfers worden geactualiseerd. De systematiek van lopende prijzen en ramingen zoals opgenomen in vorige P&C instrumenten als begroting 2025 worden geactualiseerd naar inzichten van nu op basis van afgesloten Cao's en nieuwe prijsindices afgegeven door centraal planbureau. Daarnaast zullen bij het opstellen van de begroting 2026-2029 gebruik gemaakt worden van constante prijzen om een te grote fluctuaties en hiermee mogelijk beslag op de begroting in meerjarig perspectief te voorkomen.

Wij nodigen uw raad uit om tegen de achtergrond van de inhoud van deze Kadernota 2026-2029, mee richting te geven aan de op te stellen begroting 2026-2029.

Burgemeester en wethouders van Heeze-Leende,

de secretaris,

M.C.I. Smits

de burgemeester,

T.M. Heldens

Leeswijzer

Deze kadernota bestaat uit drie inhoudelijke hoofdstukken:

2. Financieel perspectief

In dit hoofdstuk is het verloop van het financieel perspectief 2026-2029 op hoofdlijn weergegeven vanaf de stand in de begroting 2025-2028, die in november 2025 door uw raad is vastgesteld. In hoofdstukken drie en vier is dit verloop nader uiteengezet en toegelicht. Uitgangspunt is om te komen tot een reëel structureel sluitende begroting vanaf 2026.

3. Autonome ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de financiële gevolgen van reeds genomen besluiten door de raad in beeld gebracht en wordt ingegaan op de autonome ontwikkelingen (gevolgen CAO, indexatie etc.) waarop we als gemeente geen of nauwelijks invloed hebben. Hierin komen de financiële uitgangspunten en de technische uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2026-2029 aan de orde en worden de effecten van de circulaire gemeentefonds beschreven.

4. Beleidsontwikkelingen

In hoofdstuk vier beschrijven we de beleidsontwikkelingen, zaken die op dit moment niet in de begroting zijn voorzien maar die we, om diverse redenen, redelijkerwijs niet kunnen laten liggen. Het gaat hierbij om onontkoombare ontwikkelingen, maar ook om beleidskeuzes. Per programma worden de beleidsontwikkelingen gemeld, die relevant zijn voor de meerjarenbegroting. De wensen hebben we geordend door een lijst met prioriteiten te maken en een keuzelijst. Gezien de financiële situatie treft u ook ons advies aan, om bepaalde beleidsontwikkelingen niet op te nemen in de kadernota. Deze zijn dan ook op dit moment niet financieel verwerkt in deze kadernota. Uiteraard ligt het besluit hierover bij de gemeenteraad.

2. Financieel perspectief 2026-2029

Onderstaand is het verloop van het financieel perspectief 2026-2029 op hoofdlijn weergegeven vanaf de stand in de begroting 2025-2028, die in november 2025 door uw raad is vastgesteld. In hoofdstukken drie en vier is dit verloop nader uiteengezet en toegelicht.

Financieel perspectief 2026-2029	2026	2027	2028	2029
Vastgesteld begroting 2025-2028	-621.000	151.000	271.000	
Nieuw begrotingsjaar (excl. indexering)				271.000
1e begrotingswijziging 2025	293.000	693.000	995.000	995.000
Saldo na 1e begrotingswijziging 2025	-328.000	844.000	1.266.000	1.266.000
<u>Autonome ontwikkelingen</u>				
Bijdrage Gemeenschappelijke regelingen	-560.893	-482.540	-420.325	-503.835
Bijstelling uit jaarstukken 2024 (opvang ontheemden)	500.000			
Indexeringen	-681.764	-1.014.819	-932.826	-932.826
Loonvoet sector overheid (Concept CAO is bekend en ligt voor bij de leden)	2,0 %	5,1 %	4,2 %	4,5 %
Prijs netto materiële overheidsconsumptie (imoc)	2,1 %	2,2 %	2,2 %	2,3 %
VJN Rijk (concept doorrekening vooruitlopend op meicirculaire)	1.368.000	1.313.000	613.000	774.000
Stelpost BCF (11 punten uitkeringsfactor)	244.695	244.695	244.695	244.695
Correctie toepassen indexeringen uit Begroting 2025	232.000	114.000	275.000	275.000
Saldo na autonome ontwikkelingen	774.038	1.018.336	1.045.544	1.123.034
<u>Beleidsontwikkelingen</u>				
Programma 1. Dienstverlening en bestuur	-340.500	-317.500	-317.500	-317.500
Programma 2. Wonen, bedrijven en recreëren	-180.000	-196.800	-196.575	-16.350
Programma 3: Samen leven en participeren	-212.303	-184.649	-185.053	-179.353
Saldo beleidsontwikkelingen	-732.803	-698.949	-699.128	-513.203
Tussenstand Saldo financieel perspectief 2026-2029	41.235	319.387	346.416	609.831

3. Autonome ontwikkelingen

Het vertrekpunt voor de Kadernota 2026 is de stand in de begroting 2025-2028, die in november 2025 door uw raad is vastgesteld. In onderstaande tabel zijn de financiële gevolgen van reeds genomen besluiten door de raad in beeld gebracht en wordt ingegaan op de autonome ontwikkelingen (gevolgen CAO, indexatie etc.) waarop we als gemeente geen of nauwelijks invloed hebben. Hierin komen de financiële uitgangspunten en de technische uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2026-2029 aan de orde en worden de effecten van de circulaire gemeentefonds beschreven.

Financieel perspectief 2026-2029	2026	2027	2028	2029
Vastgesteld begroting 2025-2028	-621.000	151.000	271.000	
Nieuw begrotingsjaar (excl. indexering)				271.000
1e begrotingswijziging 2025	293.000	693.000	995.000	995.000
Saldo na 1e begrotingswijziging 2025	-328.000	844.000	1.266.000	1.266.000
<u>Autonome ontwikkelingen</u>				
Bijdrage GRSA2 volgens raadsvoorstel	-253.762	-152.762	-153.762	-153.762
Bijdrage GGD volgens raadsvoorstel	-20.402	-22.950	-25.618	-45.128
Bijdrage MRE volgens raadsvoorstel	-13.033	-13.033	-13.033	-13.033
Bijdrage ODZOB volgens raadsvoorstel		-8.433		
Bijdrage VRBZO volgens raadsvoorstel	-41.096	-89.370	-114.647	-114.647
Bijdrage Blink volgens raadsvoorstel	-47.186	-55.870	-65.041	-98.041
Bijdrage Ergon volgens raadsvoorstel	-185.414	-140.122	-48.224	-79.224
Bijstelling uit jaarstukken 2024 (opvang ontheemden)	500.000			
Indexeringen	-681.764	-1.014.819	-932.826	-932.826
Loonvoet sector overheid (Concept CAO is bekend en ligt voor bij de leden)	2,0 %	5,1 %	4,2 %	4,5 %
Prijs netto materiële overheidsconsumptie (imoc)	2,1 %	2,2 %	2,2 %	2,3 %
Loon en inhuur indexering saldo P1	-86.153	-227.812	-194.534	-194.534
Loon en inhuur indexering saldo P2	-83.820	-223.017	-191.550	-191.550
Loon en inhuur indexering saldo P3	-46.070	-121.896	-104.159	-104.159
Overige indexering saldo P1	-64.339	-60.153	-58.606	-58.606
Overige indexering saldo P2	-46.822	-37.310	-37.907	-37.907
Overige indexering saldo P3	-354.560	-344.632	-346.070	-346.070
VJN Rijk (concept doorrekening vooruitlopend op meircirculaire)	1.368.000	1.313.000	613.000	774.000
Stelpost BCF (11 punten uitkeringsfactor)	244.695	244.695	244.695	244.695
Correctie toepassen indexeringen uit Begroting 2025	232.000	114.000	275.000	275.000
Saldo na autonome ontwikkelingen	774.038	1.018.336	1.045.544	1.123.034

Technische richtlijnen

Bij de berekening van de begrotingsposten zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Rekenrente	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,5 %
Loonstijging (op basis van Macro economische verkenningen CEP)	2,0%	5,1%	4,2%	4,5%
Prijsstijging	2,1%	2,2%	2,2%	2,3%

Onlangs heeft het Centraal Planbureau (CPB) de actuele cijfers gepubliceerd in het Centraal Economisch Plan (CEP). De cijfers uit het CEP worden doorgaans gebruikt voor de mei- en septembercirculaire. Er wordt een meerjarige prognose getoond met verwachtingen. Het CEP verwacht een vasthoudende stijging zoals blijkt uit de loonvoet sector overheid en de prijs netto materiële overheidsconsumptie (IMOC).

Rekenrente

Het gebruik van eigen en externe financieringsmiddelen heeft rentebaten en -lasten tot gevolg. Deze kosten worden met een vast rentepercentage doorberekend aan de investeringen en taakvelden (exploitatie) in de programma's. Uit praktische overwegingen wordt deze zogenaamde 'rekenrente' niet jaarlijks aangepast. De rekenrente is bij begroting 2025 berekend op 1,5%. Het is de verwachting dat de rekenrente, als gevolg van de huidige rente op de kapitaalmarkt, zal stijgen. Bij de begroting 2026 zal nader ingegaan worden op dit percentage.

Loonstijging

In afwijking van de indexen hiervoor is de onlangs afgesloten CAO (loopt af op 31 maart 2027) verwerkt. In 2025 zijn er twee verhogingen: 2,00% in april 2025 en 1,85% per 1 oktober 2025. Per 1 januari 2026 een loonstijging nominaal van 35 euro. Per 1 juli 2026 een loonstijging van 1,25% en tot slot per 1 januari 2027 een loonstijging van 1,6%. Bij de becijfering van de salariskosten 2026 wordt uitgegaan van een CAO-stijging van 5,1% met ingang van 1 juli 2026. In de begroting 2025 was voor 2026 rekening gehouden met een prijsindex voor de loonindexering van 2,0% en voor 2027 met een percentage van 5,1%. Na de vaststelling van de kadernota zullen wij de juiste indexeringen toepassen op de begroting.

Prijsindexatie

In de begroting 2025 was voor 2026 rekening gehouden met een algemene prijsindex van 2,2% bij de inkoop van goederen en diensten. In de CPB-raming van maart 2025 is de indexering 2,1% en dus fractioneel lager.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De Voorjaarsnota van het Rijk 2025 (VJN Rijk)

Het begrotingsjaar 2026 stond en staat te boek als het Ravijnjaar. Stond omdat de miljarden korting op het gemeentefonds in de Voorjaarsnota van het Rijk gedeeltelijk is teruggedraaid. Maar het staat nog steeds onder die noemer omdat het erop lijkt dat het ravijnjaar lijkt te zijn doorgeschoven naar de 2e helft van de periode 2026 – 2029. De meicirculaire, die we in de eerste week van juni verwachten, moet daar meer duidelijkheid over geven.

Hoewel de meicirculaire nog de onzekerheden moet wegnemen lijkt na doorrekening van de voorjaarsnota een reëel perspectief te ontstaan dat de ontwikkeling van het gemeentefonds ons alsnog in staat stelt een structureel sluitende begroting vanaf 2027 op te maken. 2026 vooralsnog met incidentele middelen. Tevens is er een regel opgenomen voor de stelpost BCF (BTW Compensatie Fonds) welke vooralsnog berekend is op 11 maatstafpunten.

Onder de Algemene mutaties zijn structurele middelen opgenomen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 te dempen.

4. Beleidsontwikkelingen

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

	Exploitatie				Investerings			
	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029
Voorstellen								
1.1 Bestuur								
Opleidingsbudget raadsgriffier	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000				
Bijraming middelen raad- en raadscommissies	-35.500	-12.500	-12.500	-12.500				
1.2 Samenwerking								
Participatie	PM	PM	PM	PM				
1.3 Openbare orde en veiligheid								
Structurele uitbreiding boa's	-175.000	-175.000	-175.000	-175.000				
Structurele uitbreiding Openbare orde en veiligheid	-115.000	-115.000	-115.000	-115.000				
Totaal Programma 1	-340.500	-317.500	-317.500	-317.500	0	0	0	0

*wettelijk verplicht

1.1 Bestuur

Opleidingsbudget Raadsgriffier

In 2025 is de nieuwe raadsgriffier en griffiemedewerker gestart en is opnieuw bekeken wat de benodigde middelen zijn om de taken goed te vervullen. Een structureel opleidingsbudget zal de werkzaamheden van de raadsgriffier bevorderen. In deze kadernota wordt voorgesteld om structureel €15.000 te ramen als opleidingsbudget.

Bijraming middelen raad- en raadscommissies

Raadsleden nemen ieder jaar deel aan de VNG-congres, Brabantse dag en diverse trainingen met commissies. Om jaarlijks aan deze activiteiten deel te nemen, is het nodig om het huidige budget met €9.500 bij te ramen. Verder moeten er in de raadsperiode en verkiezingsperiode kosten worden gemaakt voor de publiciteit van alle partijen. Naar verwachting zal er in 2026 €11.000 en in de periode 2027 t/m 2029 ieder jaar structureel €3.000 extra middelen nodig zijn. In 2026 zullen de gemeenteraadverkiezingen plaatsvinden en wordt de nieuwe gemeenteraad gevormd. Voor het inwerken van de nieuwe raad is incidenteel €15.000 extra middelen nodig in 2026.

1.2 Samenwerking

Participatie

Participatie en wat we daarin als gemeente moeten doen is behalve in onze ambitie ook in wetgeving vastgelegd. Participatie is een onderwerp dat uiteindelijk doorsijpelt in processen en werkwijzen doorheen alle lagen van de organisatie. Het ligt voor de hand dat het implementeren van de verordening participatie vanaf 2026 om de nodige incidentele en structurele middelen vraagt en daarvoor een PM post op te nemen in de kadernota 2026.

1.3 Openbare orde en veiligheid

Structurele uitbreiding boa's

Sinds 2024 loopt er een pilot waarbij een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa) 16 uur per week wordt ingezet om toezicht te houden op de bestuurlijke en andere prioriteiten die zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma VTH. Deze pilot verloopt succesvol. Zo is er een gedragsverandering bij inwoners waarneembaar en geven de inwoners aan het prettig te vinden dat er toezicht is, wat bijdraagt aan een gevoel van veiligheid en orde in de gemeenschap. Daarnaast is er sinds de start van de pilot beter zicht op waar de overlast plaatsvindt.

Het huidige aantal uren voor een boa van 16 uur per week is echter onvoldoende om aan alle bestuurlijke en andere prioriteiten te voldoen die zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma VTH 2025. Bovendien kan het toezicht door het beperkte aantal uren slechts door één boa worden uitgevoerd, wat inefficiënt is en tot onveilige situaties leidt.

Door veranderende prioriteiten bij de politie is er meer behoefte aan gemeentelijk toezicht in de openbare ruimte. In naburige gemeenten zien we dat er minimaal twee boa's in dienst zijn voor de handhaving van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en bijzondere wetten. Een groter aantal boa's draagt bij aan een effectievere handhaving en een hogere naleving van de regels. Daarom is het wenselijk om ook in onze gemeente het aantal boa's structureel uit te breiden tot 2 volledige fte (2x 36 uur) om vergelijkbare resultaten te bereiken. Om er voor te zorgen dat deze twee boa's zich zichtbaar en veilig kunnen verplaatsen is het daarnaast noodzakelijk om een auto te leasen of te kopen.

De kosten voor de structurele uitbreiding tot 2 volledige fte bedragen jaarlijks €160.000 en het leasen of kopen van een auto kost €15.000. Vanaf 2026 en verder dient de structurele uitbreiding te worden opgenomen in de exploitatie.

Structurele uitbreiding Openbare orde en veiligheid

De huidige formatie op de afdeling veiligheid bedraagt 1,2 fte, wat onvoldoende is om alle zaken op het gebied van openbare orde en veiligheid adequaat te behandelen. Er is een toename van casuïstiek op het gebied van ondermijning en personen met onbegrepen gedrag. Daarnaast vragen veiligheidspartners zowel lokaal als regionaal meer aandacht en is er landelijk sprake van een uitbreiding van beleid.

Het is cruciaal dat een kleine gemeente als Heeze-Leende regionaal blijft samenwerken en beleidsmatig aansluit bij landelijke ontwikkelingen. Met de huidige formatie kan er zowel op casusniveau als op beleidsmatig en strategisch niveau onvoldoende aandacht worden besteed aan alle zaken die op de gemeente afkomen. Dit strookt niet met de ambitie van de gemeenteraad van Heeze-Leende op het gebied van openbare orde en veiligheid. In naburige gemeenten zien we dat er minimaal 2 fte werkzaam zijn op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Daarom is het wenselijk om in onze gemeente het aantal fte structureel uit te breiden met 1 fte (36 uur). De kosten voor deze structurele uitbreiding bedragen jaarlijks €115.000. Vanaf 2026 en verder dient de structurele uitbreiding te worden opgenomen in de exploitatie.

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

	Exploitatie				Investerings			
	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029
Voorstellen								
2.1 Wonen en bouwen								
Digitalisering bouwvergunningen*	-180.000	-180.000	-180.000					
2.2 Openbare ruimte								
Beleid- en beheerplan civiele kunstwerken*	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Beleid- en beheerplan wegen*	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM
Aanbesteding en invoering gezamenlijke BOR-applicatie: Aanschaf (Kapitaallasten)		-16.800	-16.575	-16.350	-120.000			
Implementatiekosten	PM	PM						
2.7 Economische zaken								
Economische Impuls centrum	PM	PM						
2.8 Recreatie en toerisme								
Beheersplan openbaar groen	PM	PM	PM	PM				
Beheersplan De Groote Heide	PM	PM	PM	PM				
Grote projecten								
Voorbereiding transformatie Rafaelschool en St. Maartenshuis	PM	PM	PM	PM	PM			
Totaal Programma 2	-180.000	-196.800	-196.575	-16.350	-120.000	0	0	0

*wettelijk verplicht

2.1 Wonen en bouwen

Digitalisering bouwvergunningen

Volgens artikel 5 van de Archiefwet 1995 is de gemeente verplicht om bouwvergunningen die als 'blijvend te bewaren' zijn aangeduid na 20 jaar over te dragen. De bouwvergunningen vanaf 1936 moeten nog overdragen worden. Deze bestaan uit analoge dossiers, die momenteel kwetsbaar zijn vanwege recentelijke waterschade in de archiefruimte op het gemeentehuis. Daarom worden deze gedigitaliseerd en vervolgens overdragen aan het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE). Voor het digitaliseren van de bouwvergunningen verwachten wij van 2026 t/m 2028 ieder jaar €180.000 aan middelen nodig te hebben.

2.2 Openbare ruimte

Beleid- en beheerplan Kunstwerken

De civiele kunstwerken in de gemeente moeten voldoen aan de wegenverkeerswet. Als gemeente hebben wij de verplichting om de civiele kunstwerken te beheren. Het huidige beleid- en beheerplan kunstwerken is overeengekomen voor een looptijd van 2023 tot 2027. Dit plan dient in 2026/2027 herzien te worden naar de huidige maatstaven en kosten met een doorkijk naar 2031. Dit plan geeft sturing en richting op basis van een visie voor het beheren van het areaal aan kunstwerken binnen de gemeente. Volgens het huidige plan is er vanaf 2029 tot 2032 een vervangingsopgave van 5 kunstwerken wat de nodige kosten met zich mee brengt. De destijds genoemde bedragen zullen naar de huidige maatstaven geactualiseerd worden. Voor het groot onderhoud aan de civiele

kunstwerken hanteren wij een voorziening. Bij het actualiseren van het plan in 2026/2027 zal bekend worden of de huidige dotatie in de voorziening nog toereikend is. Derhalve is het momenteel nog niet bekend wat de benodigde middelen zullen zijn en is deze post als pro memorie opgenomen in deze kadernota.

Beleid en beheerplan Wegen

De wegen in de gemeente moeten voldoen aan de wegenverkeerswet. Het huidige beleid- en beheerplan wegen is overeengekomen voor een looptijd van 2022 tot 2026. Dit plan dient herzien te worden naar de huidige maatstaven en kosten met een doorkijk naar 2030. Dit plan geeft sturing en richting op basis van een visie voor het beheren van het areaal aan verharde en onverharde wegen binnen de gemeente. Voor het groot onderhoud aan de wegen hanteren wij een voorziening. Bij het actualiseren van het plan in 2026/2027 zal bekend zijn of de huidige dotatie in de voorziening nog toereikend is. Derhalve is het momenteel nog niet bekend wat de benodigde middelen zullen zijn en is deze post als pro memorie opgenomen in deze kadernota.

Aanbesteding en invoering gezamenlijke BOR-applicatie

Voor het beheer van de openbare ruimte wordt er door de drie gemeenten uit de GRA2 gebruik gemaakt van een zogenaamde BOR-applicatie. Deze applicaties zijn al vele jaren bij deze gemeenten in gebruik en door eisen die de Aanbestedingswet stelt dient er opnieuw aanbesteed te worden. Het doel van het project is om na afronding voor de drie gemeenten één volledig ingevoerde BOR-applicatie te hebben. Uitgangspunt hierbij is dat we uitgaan van een harmonisatie in werkwijze, maar dat afwijkingen hierop mogelijk blijven. Kosten voor de aanschaf van de BOR-applicatie en structurele kosten zijn bepaald op basis van projectraming. Het aanschaf van de BOR-applicatie valt onder het afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met een economische nut categorie automatisering software en licenties. De aanschaf van de BOR-applicatie zal waarschijnlijk €120.000 kosten en over 8 jaar worden afgeschreven. De afschrijvingskosten zullen jaarlijks €15.000 bedragen. Implementatiekosten worden duidelijk na aanbesteding.

2.7 Economische zaken

Economische Impuls centrum

In 2025 investeert de gemeente intensief in de uitbouw van contacten met ondernemers (nu nog in centrum Heeze en bedrijventerrein de Poortmannen). Een goed contact en samen optrekken in nieuwe ontwikkelingen is een succesfactor voor het faciliteren van continuïteit en groei bij bedrijven. Naarmate de organisatiegraad in ons bedrijfsleven groeit en structureler wordt, ontstaat inzicht over de duurzaam benodigde inzet van bedrijvencontact. Voor 2026 en 2027 hebben we hiervoor een PM post opgenomen.

2.8 Recreatie en Toerisme

Beheersplan openbaar groen

Het groenareaal is conform artikel 12 van de BBV een kapitaalgoed. De gemeente heeft een wettelijke plicht om het groenareaal te onderhouden. In 2025 gaan we een plan opstellen waarbij we het groenstructuurplan gaan omzetten in een beheersplan voor de openbare ruimte inclusief een financiële paragraaf. Hiermee gaan we beleid vertalen naar beheer. De hieruit voortkomende kosten worden door middel van scenario's voorgesteld aan uwe raad. Derhalve is het momenteel nog niet bekend wat de benodigde middelen zullen zijn en is deze post als pro memorie opgenomen in deze kadernota.

Ontwikkeling Natuurgrenspark De Groote Heide als topvoorziening

Het bekend worden van de recente ontwikkeling tot topvoorziening vraagt van aangesloten gemeenten binnen De Groote Heide een tijdige vooruitblik, zowel beleidsmatig als financieel.

Wanneer zich nieuwe subsidievormen aandienen t.b.v. de ontwikkeling van NGP De Groote Heide als topvoorziening voor de Brainportregio, is cofinanciering wenselijk.

Grote projecten

Voorbereiding transformatie Rafaelschool en St. Maartenshuis

In december 2024 heeft gemeente Heeze-Leende de Rafaelschool (Jan Deckersstraat 6 Heeze) aangekocht om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan en regie te kunnen voeren op de duurzame transformatie van het pand. Deze transformatie heeft een sterke samenhang met de herbestemming en transformatie van het St. Maartenshuis en de openbare ruimte achter de Rafaelschool. Welke vorm dit precies gaat aannemen is nog onbekend. Na visievorming in 2025 zal de voorbereiding van de transformatie in 2026 starten en worden meegenomen in de begroting 2026 - 2029.

Programma 3: Samen leven en participeren

	Exploitatie				Investerings			
	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029
Voorstellen								
3.1 Onderwijs								
Haalbaarheidsonderzoek Dirk Hezius school	PM	PM					PM	PM
Leerlingen ontwikkeling basisschool Trumakkers	-30.000							
3.2 Jeugd								
Specialistische en hoog specialistische jeugdzorg Samen voor Jeugd	-91.026	-94.390	-95.879	-90.179				
Werkgeverslasten toegang jeugdprofessionals	-46.240	-46.240	-46.240	-46.240				
Procesregie zorg en veiligheid	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000				
Jaarlijkse subsidies naar maatschappelijke organisaties	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000				
3.3 Maatschappelijke ondersteuning								
Huishoudelijke hulp Wmo	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000				
Dagbesteding Wmo	-16.380	-16.380	-16.380	-16.380				
Begeleiding Wmo	100.000	100.000	100.000	100.000				
Uitvoering woonzorgvisie	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000				
3.5 Participatie								
Wet inburgering statushouders	44.919	45.937	47.022	47.022				
Minimabeleid	-11.576	-11.576	-11.576	-11.576				
3.6 Dorpshuizen								
Doorontwikkeling dorpshuizen	PM	PM	PM	PM				
3.7 Sport								
Onderhoudsbijdrage buitensport	PM	PM	PM	PM				
Totaal Programma 3	-212.303	-184.649	-185.053	-179.353	0	0	0	0

*wettelijk verplicht

3.1 Onderwijs

Haalbaarheidsonderzoek Dirk Hezius school

Voor de Dirk Hezius wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om het gebouw toekomstbestendig te maken, danwel te kiezen voor nieuwbouw. In de loop van 2025 worden de scenario's ter besluitvorming voorgelegd. In de gemeentebegroting is rekening gehouden met een investering van € 3.624.000. Afhankelijk van het voorkeursscenario, worden de financiële gevolgen nadrukkelijk in beeld gebracht en ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

Leerlingen ontwikkeling basisschool Trumakkers

Vanwege de groei van het aantal leerlingen bij basisschool Trumakkers wordt in overleg met de directies van basisschool Trumakkers en Merlebos de mogelijkheden onderzocht om de ruimtebehoefte in pandig te kunnen opvangen. Eventuele investeringen hiertoe dienen kostenneutraal plaats te vinden. Daarnaast zullen incidentele kosten in 2026 ontstaan voor uitbreiding onderwijsleerpakket en meubilair.

3.2 Jeugd

Specialistische en hoog specialistische jeugdzorg Samen voor Jeugd

Voor de indexatie van de tarieven specialistische en hoog specialistische jeugdzorg is het voornemen om met ingang van 2026 regionaal de indexeringssystematiek conform de landelijke contractstandaarden te hanteren. De landelijke contractstandaarden zijn ontwikkeld om de administratieve lasten terug te dringen. Daarnaast staat uniformiteit hoog op de (hervormings)agenda. Voor 2026 wordt een indexatiepercentage voor de maatwerkvoorzieningen jeugd van 5,13% gehanteerd.

Werkgeverslasten toegang jeugdprofessionals

Met ingang van 1 januari 2025 zijn de jeugdprofessionals Toegang (1,45 fte) in dienst van de gemeente. Voorheen werd deze functie via een subsidierelatie van Lumens en Combinatie Jeugdzorg ingevuld. Met het vaststellen van de meerjarige begroting in november 2024 heeft de raad deze formatie-uitbreiding bekrachtigd. Reden hiervoor is dat dit past bij de kerntaak van de gemeente (uitvoering van de Jeugdwet). Bij de raming van de personeelslasten zijn de werkgeverslasten niet meegenomen. De kosten kunnen gedeeltelijk worden gedekt binnen de ruimte in Programma 3 door middelen over te hevelen vanuit de begrotingspost Wet inburgering Statushouders. In deze kosten is namelijk al meerjarig voorzien binnen de begroting van W&I.

Procesregie zorg en veiligheid

Professionalisering keten zorg en veiligheid binnen de gemeente met de uitbreiding van 0,2 fte op procesregie Zorg en Veiligheid. We hebben te maken met maatschappelijke ontwikkelingen met betrekking tot toename van het aantal meldingen verwarde personen. Daarnaast is het focus vanuit het basisteam Dommelstroom op het voorkomen van jonge aanwas (betreft kinderen en jongeren (t/m 23 jaar), waarbij signalen en/of risicofactoren aanwezig zijn waardoor de kansen om af te glijden in de (drugs)criminaliteit verhoogd aanwezig zijn (en waar beschermende en/of versterkende factoren minder sterk aanwezig zijn). Dit vraagt om een procesregiseur die verantwoordelijk is voor de coördinatie van:

- stagnerende of escalerende (keten)samenwerking op het snijvlak van zorg en veiligheid
- domein overstijgende complexe problematiek
- signaleringsoverleg 18-/18+

Jaarlijkse subsidies maatschappelijke organisaties

Jaarlijks worden door maatschappelijke organisaties subsidies aangevraagd voor de bemensing van het sociaal team en het bieden van o.a. jongerenwerk, vluchtelingenwerk, vrijwilligers- en mantelzorgondersteuning. De indexering die we voor 2026 hanteren is 3,6%, voor 2027 en verder is het 3.1%. Voor de opstelling van de kadernota 2026 en meerjarenramingen 2026 – 2029 worden de ramingen geïndexeerd voor loon- en prijspeil. De indexeringen worden daarbij gebaseerd op de gegevens afkomstig van het Centraal Economisch Plan dat door het Centraal Plan Bureau in februari 2025 is gepubliceerd.

3.3 Maatschappelijke ondersteuning

Tariefstelling huishoudelijke hulp Wmo

Begin 2024 zijn we gestart met de aanbesteding Wmo Huishoudelijke Hulp. We zijn wettelijk verplicht een zorgvuldig kostprijsonderzoek te doen en een reëel en onderbouwd tarief vast te stellen. Een kostprijsonderzoek was daarom onderdeel van het inkooptraject. Hierin vragen we gedetailleerd alle kostprijsonderdelen bij de huidige aanbieders op, denk aan salarissen, maar ook onder meer overhead en het percentage ziekteverzuim. Op basis van het kostprijsonderzoek is uiteindelijk een tarief vastgesteld. In het lopende contract huishoudelijke hulp is een tarief van €37,45 van toepassing. In het nieuwe contract dat ingaat in augustus 2025 is het tarief € 40,12. Voor 2025 verwachten we een kostenverhoging van circa €47.000. Hierover bent u geïnformeerd middels de Raadsinformatiebrief 'Tariefstelling huishoudelijke hulp n.a.v. kort geding'. Voor 2026 en verder levert het nieuwe tarief een kostenstijging van €100.000.

Dagbesteding en begeleiding Wmo

We hebben contractueel dan wel regionale afspraken rondom indexaties gemaakt. Dit leidt tot een indexeringspercentage van 6% en heeft een financieel effect van € 16.380 op het dagbestedingsbudget.

Met de nieuwe aanbesteding begeleiding zijn we overgestapt van een vast bedrag per maand per indicatie, naar de nieuwe systematiek van financiering, waarbij concreet de zorginzet wordt geïndiceerd, zodat meer sturing mogelijk is op de zorginzet. Deze inkoopsystematiek (PxQ) pakt gunstig uit en zorgt voor een structurele vermindering van het begeleidingsbudget € 100.000.

Uitvoering woonzorgvisie

Op 14 oktober 2024 heeft de gemeenteraad de Woonzorgvisie vastgesteld. In opdracht van de raad wordt momenteel gewerkt aan een uitvoeringsplan, dat op 27 mei 2025 ter vaststelling aan het college wordt voorgelegd. In dit plan formuleren we, binnen de thema's 'Samenwerken aan vitale leefgemeenschappen', 'passende dienstverlening, zorg en begeleiding' en 'voldoende, aantrekkelijk en divers woningaanbod', de belangrijkste opgaven voor de komende vier jaar. Denk hierbij aan opgaven zoals bewustwordingscampagne (langer thuis blijven wonen voor toekomstige ouderen), pilot woonleefcirkel, verkennen mogelijkheden laagdrempelige algemene voorziening etc. Om uitvoering te geven aan deze opgave wordt voorgesteld een meerjarig budget van € 15.000 beschikbaar te stellen. De kosten kunnen worden gedekt binnen de ruimte in Programma 3 door de middelen over te hevelen vanuit de begrotingspost Wet inburgering Statushouders. In deze kosten is namelijk al meerjarig voorzien binnen de begroting van W&I.

3.5 Participatie

Minimabeleid

Op dit moment zijn we bezig met het herijken van ons minimabeleid. We hebben ook ons huidige minimabeleid geëvalueerd, daaruit blijkt dat toegankelijkheid en bereikbaarheid van de regelingen verbeterd kan worden. Waardoor het verwachte gevolg is dat de kosten zullen toenemen, indien dit zal worden doorgevoerd. De exacte stijging kan niet worden voorzien, gelet op het 'openeinderegeling'. We zijn thans uitgegaan van een 10% toename.

Wet inburgering statushouders

De begrotingspost Wet inburgering statushouders kunnen in afstemming met Werk en Inkomen vanaf 2026 structureel volledig worden verminderd met een bedrag van € 44.919 in 2026.

De reden hiervoor is dat deze kosten vanaf 2026 structureel kunnen worden gedekt door Werk en Inkomen op basis van de Wet Inburgering.

De vrijvallende middelen willen we inzetten om de kosten voor de uitvoering van de Woonzorgvisie volledig te dekken. Daarnaast het resterende deel gebruiken voor de kosten van de werkgeverslasten in verband met de inzet van jeugdprofessionals.

3.6 Dorpshuizen

Doorontwikkeling dorpshuizen

Wij zijn samen met de stichtingsbesturen van de drie dorpshuizen betrokken in een traject dat dient te leiden tot een toekomstbestendige exploitatie van de dorpshuizen, waarbinnen de maatschappelijke meerwaarde en kosten in balans zijn. De subsidierelatie tussen gemeente en de dorpshuizen zal daarbij een transitie ondergaan van een exploitatiesubsidie naar huisvestingssubsidie, aangevuld met een subsidie op professionalisering beheer. Uiterlijk in september zal de gemeenteraad een besluit nemen over deze subsidie, waarna de financiële gevolgen worden verwerkt in de begroting 2026 en verder.

3.7 Sport

Onderhoudsbijdrage buitensport

In 2009 is het onderhoud van de sportvelden van verschillende verenigingen overgedragen aan de sportverenigingen. De verenigingen ontvangen een onderhoudsbijdrage van de gemeente, welke jaarlijks wordt geïndexeerd. Begin 2025 is vastgesteld dat de indexering niet correct is toegepast, waarna deze met terugwerkende kracht vanaf 2019 is gecorrigeerd. Omdat in eerdere begrotingen de indexering meerjarig is verwerkt, zal deze dus ook bijgesteld moeten worden. In de kadernota zijn daarom de correcte indexeringen voor de komende jaren verwerkt. Hierbij is vooralsnog uitgegaan van de meest recente CPI van 2024 (3,3%). Omdat nog niet bekend is welke index er geldt voor de komende jaren, kunnen deze ook niet worden toegepast. Het kan dus zijn dat de indexeringen de komende jaren alsnog zullen verschillen wanneer het CPI van dat betreffende jaar afwijkt van de toegepaste index van 3,3%.

Overige ontwikkelingen

Programma kostenverhaal en financiële bijdrage

In de begroting 2025-2028 is opgenomen dat we de kosten van initiatieven willen doorleggen aan initiatiefnemers. In 2025 wordt dan ook een programma kostenverhaal voor faciliterend grondbeleid voorgesteld. Door het programma kostenverhaal zullen we in de loop van 2026 bestedingen verrichten die we volgens de BBV weer moeten verrekenen/verhalen bij derden. Gezien het verplichte karakter is het volgens de BBV tevens verplicht om een voorziening beklemde middelen derden te vormen van de bij derden verzamelde middelen die wij nog niet hebben besteed. Het doorlopen van ruimtelijke procedures kost veel ambtelijke capaciteit die nu onvoldoende beschikbaar is. Derhalve is het noodzakelijk om de huidige ambtelijke capaciteit te verhogen. De bestedingen worden dan verhaalt op basis van de programma kostenverhaal op de initiatiefnemers van plannen. Zo kunnen we voldoende bezetting organiseren om onze (woningbouw) doelstellingen te behalen.

Beheer en beleidsplan gemeentelijke vastgoed

Voor de periode 2026-2031 wordt een nieuw beheer en beleidsplan opgesteld. Daarin zijn de nieuwe budgetten opgenomen en is de areaal uitbreiding in verwerkt. Het beheer en beleidsplan staat op de LTA voor 15 sept 2025. De DMJOP geldt voor al het vastgoed verspreid over de drie programma's.

RO-VTH keten optimaliseren

De complexiteit van ruimtelijke vraagstukken groeit, onder meer door strengere eisen op het gebied van duurzaamheid, gezondheid, stikstof en betaalbaarheid. Daarnaast zijn er een aantal grote opgaven zoals de woningbouwambitie en het actief sturen op woningbouw via de Wet regie op de volkshuisvesting, de huisvesting van bijzondere doelgroepen, de duurzaamheidstransitie, de transitie landelijk gebied en de afhandeling van initiatieven van stoppende agrarische ondernemers (LBV en LBV+) en de implementatie van de Omgevingswet.

Daarnaast staat de organisatie voor de opgave om een gebiedsdekkend omgevingsplan op te stellen, inclusief een regelbibliotheek en de digitale verwerking.

Als gevolg van de politieke ambities rondom het vereveningsfonds is inzet nodig voor de begeleiding, planologische verwerking en vergunningverlening van kleinschalige woningbouwontwikkelingen.

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, is structureel meer capaciteit binnen RO en VTH nodig. We streven naar een kostendekkende uitbreiding via leges en kostenverhaal. In de begroting zal dit voorstel nader financieel worden onderbouwd en wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre de uitbreiding daadwerkelijk kostendekkend kan worden uitgevoerd. Tegelijkertijd wordt ook gezien of de huidige legesstructuur toereikend is, of dat aanpassing noodzakelijk is.

Dit draagt bij aan een integrale, voorspelbare, juridisch houdbare en efficiënte uitvoering van het ruimtelijk beleid en de uitvoerings- en handavingsstrategie.

Implementatie hervormingsagenda jeugd

Vanuit de Hervormingsagenda jeugd ligt de opdracht bij de gemeenten om: 1. de pedagogische basis te versterken en 2. de lokale teams die hulpverleners aan jeugdigen en hun ouders te versterken.

De implementatie van de Hervormingsagenda jeugd is onderdeel van het uitvoeringsprogramma beleidsplan sociaal domein. Vanuit het Rijk hebben we hiervoor in 2024 een eenmalige uitkering voor ontvangen. In lijn met de opdracht vanuit de Hervormingsagenda jeugd zijn er binnen het sociaal domein 2 programma's opgestart: Opgroeikracht waarmee we met netwerk van onderwijs, kinderopvang, Jeugdgezondheidszorg, bibliotheek, toegangsmedewerkers jeugd, samenlevingsopbouw en opvoedondersteuning de pedagogische basis versterken. Dit is een meerjarige aanpak die gepaard gaat met investeringen in preventie en met elkaar toewerken naar een pedagogische basis die passend is bij de aard en omvang van de gemeente. Daarnaast is het programma Stevige lokale teams opgestart waarmee we in lijn met de Hervormingsagenda stevige lokale teams vormen die zelf hulp bieden. Daarbij krijgen de lokale teams de komende jaren ook een grotere rol bij begeleiden en bijstaan van gezinnen en huishoudens die te maken hebben met onveiligheid (o.a. huiselijk geweld en kindermishandeling). Ook dit vergt een meerjarige aanpak die gepaard gaat met investeringen in de lokale teams. Bij de jaarrekening 2024 is aangegeven om het restant van de middelen voor de Hervormingsagenda 2024 in een bestemmingsreserve te reserveren om de lokale implementatie van de Hervormingsagenda Jeugd te financieren.

Ontwikkelingen inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

Het kabinet gaat de huidige vaste eigen bijdrage in de Wmo vervangen door een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage per 1 januari 2027. De ingangsdatum is wederom verschoven van 2026 naar 2027 omdat in het nieuwe voorstel de eigen bijdrage over alle Wmo maatwerkvoorzieningen gaat gelden en niet alleen voor de huishoudelijke hulp. Hiervoor is meer voorbereidingstijd nodig. Het wetsvoorstel wordt op korte termijn aan de Tweede Kamer aangeboden.

Met de invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigenbijdrage wordt verwacht dat de druk op Wmo voorzieningen zal verminderen. Gemeente ontvangen van 1 januari 2027 meer inkomsten door inning van de eigen bijdragen. De huidige compensatieregeling vanuit het Rijk zal worden verminderd. De exacte financiële consequenties voor 2027 zijn nog niet bekend. De gemeente heeft geen inzicht in de inkomsten en vermogens van de huidige Wmo cliënten. Met het implementeren van deze wetswijziging zijn ook (uitvoerings)kosten gemoeid. We hebben nu geen zicht op hoe hoog deze kosten zijn en of het Rijk hiervoor middelen beschikbaar stelt.

Ontwikkelingen BUIG

Om een goed beeld te schetsen van de ontwikkelingen rondom het verlenen van bijstand zijn wij afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen op dit onderwerp, landelijke ontwikkelingen die bekend worden bij de Voorjaarsnota 2025 van het Rijk. Deze wordt in de tweede helft van april 2025 verwacht. Op dat moment hebben we ook meer inzicht in de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden in 2025. Een reëel beeld over de verwachte lasten en baten is eind april 2025 beschikbaar.

Ontwikkelingen Participatiewet

Met ingang van 1 januari 2026 zal, waarschijnlijk gefaseerd, de Participatiewet in balans worden ingevoerd. Ook zullen er andere wetswijzigingen die deze ontwikkeling flankeren, zoals het wetsvoorstel proactieve dienstverlening. Deze wetten maken meer ruimte voor maatwerk mogelijk en moeten zorgen voor een groter bereik van het socialezekerheidsstelsel. Mogelijkerwijs zullen deze ontwikkelingen zorgen voor een stijging in de kosten. De exacte kosten en wijziging in beschikbare middelen kunnen thans nog niet worden voorzien, derhalve pro memorie opgenomen.